

İnşaat Sektöründe Şantiye Şefliği Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Problems Encountered in Construction Supervisors' Practices in the Construction Sector and Solutions to These Problems

Alper Cumhur^{a*}

^aHitit University, Çorum, Turkey

Öz

Bu çalışmanın amacı, inşaat sektöründeki şantiye şefliği uygulamalarında karşılaşılan sorunları incelemek ve şantiyelerde yaşanan bu sorunların giderilebilmesi için çözümler sunmak, şantiye şeflerinin görev ve sorumlulukları ile ilgili mevzuat hakkında bilgiler vermek ve yaşanan iş kazalarını önleyecek önerilerde bulunarak çalışanların can güvenliğini sağlamaktır. Ayrıca, yeterli sayıda şantiye şefi olmayan yerleşim bölgelerinde şantiye şeflerine alternatif olmaları açısından nitelikli ve deneyimli inşaat teknikerlerinin nasıl değerlendirilebilecekleri de araştırılmıştır. Bu amaç doğrultusunda, üniversitelerin inşaat bölümünde görev yapan akademisyenler, kamu ve özel sektörde görev yapan inşaat mühendisi ve mimarlar, deneyimli şantiye şefleri ve müteahhitlerin görüş ve önerilerinin alındığı kapsamlı bir anket çalışması yapılmıştır. Anket sonuçları kapsamında şantiye şefliği uygulamalarında yaşanan sorunların giderilebilmesi için teorik ve pratikte inşaat sektörüne uygulanabilecek çözüm önerileri belirlenmiştir. Çalışma sonucunda; öncelikle şantiyelerde deneyimli ve istenilen niteliklere sahip şantiye şeflerinin görev yapması, ilgili yasaların çok iyi bilinerek uygulanabilmesi için üniversite ve kamu kurumlarında sürekli eğitim ve seminerlerin düzenlenmesi gerekmektedir. İş sağlığı ve güvenliğine gereken önem verilmeli, denetimler etkin olarak yapılmalı, şantiye şefi ve iş güvenliği uzmanının birlikte görev yapması sağlanmalıdır. Ayrıca inşaat teknikerleri şantiyelerde sürekli bulundurularak değerlendirilmeli, tecrübelerine göre kendilerine belirli yasal görev ve sorumluluklar verilmelidir. Böylece şantiyelerde meydana gelen sorunlar önemli ölçüde azalacaktır.

Anahtar Kelimeler: İnşaat sektörü, şantiye şefi, müteahhit, iş kazaları.

Abstract

The purpose of this study is to investigate the problems encountered in construction site supervisor practices in the construction industry and to offer solutions for resolving these problems, to give information to the construction site supervisors about their duties and responsibilities, and to make recommendations for preventing work accidents to ensure the safety of employees. Additionally, an investigation has been conducted for evaluating the qualified and experienced construction technicians as an alternate to the construction site supervisors in the areas where there are not enough construction site supervisors. According to this, a comprehensive survey study has been performed by taking the opinions and suggestions of academicians that working in the civil engineering departments of universities, of engineers and architects that working in public and private sectors, of experienced construction supervisors and contractors. Within the results of survey, theoretically and practically applicable solution suggestions to the construction sector were determined for solving the problems that experienced in construction site supervision practices. In the results of study, it is first necessary to organize the job of the site chiefs who have experience with and a desire for property on the construction sites. It is necessary to organize continuing education and seminars in universities and public institutions to be able to very effectively apply knowledge of the related laws. Emphasis should be given to occupational health and safety, inspections; these must be carried out effectively, and construction supervisors and occupational safety specialists must be given the provisions they need to work together. Also, construction technicians should be assessed by keeping them constantly on the construction sites. They should also be given their specific legal duties and responsibilities according to their experience. Thus, the problems that occur on construction sites will be significantly reduced.

Keywords: Construction sector, construction supervisor, contractor, work accidents.

*ADDRESS FOR CORRESPONDENCE: Alper Cumhur, Construction Department, Vocational School of Technical Sciences, Hitit University, Çorum, Turkey. E-mail address: alpercumhur@hitit.edu.tr / Tel: +90(364) 2230800/3411. ORCID ID: 0000-0003-3664-3545.

Received Date: December 18th, 2017. Acceptance Date: July 15th, 2018.

1. Giriş

Şantiye, yapının başlangıcından bitimine kadar her aşamada kullanılan yerdir. Ayrıca şantiyeler, çeşitli yapım, üretim, depolama, çalışanların yemek ve yatma ihtiyaçlarını karşılamak için kullanılır.

İdeal bir şantiye planında yasalara uygunluk, işlevsellik, yeterlilik, ekonomik yapım, sağlamlık, işletme ekonomisi, ulaşım olanakları, tesisin olanakları, tesisin yapım hızı, güvenliği, haberleşme ve altyapı sağlama olanaklarının sağlanması gerekir (Özata, 2016).

Ülkemizde, şantiye şefliği kimileri için sorumluluktan kurtulma, emek vermeden maddi kazanç elde etme ve sorumluluklarını devretme olmaktadır. Birçok şantiyede şantiye şefi görev yapmamaktadır. Görev yapan şantiye şefleri genellikle genç ve deneyimsiz olmaktadır. Bu sorunlar öncelikle şantiyelerde iş kazaları sebebiyle yaralanma ve ölümlere yol açmaktadır. Ayrıca yönetmeliklere uygun yapılar da inşa edilememektedir. 3194 sayılı İmar kanununa göre yapım işlerinde şantiye şefi bulundurulması zorunludur. 4708 sayılı Yapı Denetim Uygulama Yönetmeliğine göre şantiye şefleri inşaatlarda iş güvenliğinden sorumludur.

Hergüner ve Oral (2015), şantiye şeflerinin ilgili mevzuata ne düzeyde hâkim olduğu, ne oranda uygulandığı ve bunun inşaat sahasına yansımalarını belirlemek amacıyla bir anket çalışması yapmıştır. Yapılan çalışma sonucunda, şantiye şeflerinin ilgili mevzuatlardan habersiz, büyük oranda aldıkları sorumluluğun ciddiyetini bilmeden iş yükü altına girdiklerini ve yaptıkları görevin sorumlulukları hakkında ciddi eksiklerin olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, bu eksikliklerinin giderilebilmesi için şantiye şeflerine yönelik eğitimlerin Meslek Odaları, Üniversiteler vb. kurumlar tarafından zorunlu tutulması ve de takibinin sağlanması gerektiğini öne sürmüşlerdir.

1.1. Kavramsal Çerçeve

Şantiye şefi;

İnşa faaliyetini müteahhit adına yürüten, personelin ya da taşeronların sevk ve idaresini sağlayan, iş güvenliğinin sağlanması için gerekli tedbirlerin alınıp alınmadığını denetleyen, yapının fen ve tekniğe, ruhsat ve projesine uygun olarak inşa edilmesini sağlamakla yükümlü olan gerçek kişidir (Yapı Müteahhitlerinin Kayıtları İle Şantiye Şefleri Ve Yetki Belgeli Ustalar Hakkında Yönetmelik, 2017).

Şantiye şefi olma şartları;

Şantiye şefinin, yapım işinin uzmanlık alanına uygun olmak üzere mimar, mühendis veya bunlara ilişkin teknik öğretmen veya tekniker olması şarttır (Yapı Müteahhitlerinin Kayıtları İle Şantiye Şefleri Ve Yetki Belgeli Ustalar Hakkında Yönetmelik, 2017).

Şantiye şefi konusuna ve niteliğine göre yapım işlerini yapı müteahhidi adına yöneterek uygulayan, mühendis veya mimar diplomasına sahip teknik personeller olabilir (4708 sayılı Yapı Denetim Kanunu).

Danıştay 6. Daire, Türk Mühendis Mimar Odaları Birliği (TMMOB) tarafından açılan davada 16 Aralık 2010 tarih 27787 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Yapı Müteahhitlerinin Kayıtları ile Şantiye Şefleri ve Yetki Belgeli Ustalar Hakkında Yönetmelik” te yer alan teknik öğretmen ve teknikerlerin şantiye şefliği yapabilmesini düzenleyen maddelerin yürütmesini durdurdu.

Danıştay’ın bu kararı sonucu, yeni çıkan yönetmelik, teknik öğretmen ve inşaat teknikerlerine bu haliyle Şantiye şefliği yetkisi vermemektedir.

Şantiye şefinin görev ve sorumlulukları;

Şantiye şefi; yapıyı ilgili mevzuat hükümlerine, ruhsata ve eki projelere, denetçi mimar ve mühendis ile kontrol ve yardımcı kontrol elemanlarının talimatlarına uygun olarak inşa ettirmek, yapı denetimi sırasında bizzat hazır bulunarak, denetimin uygun şartlar altında yapılmasını sağlamak, ek-10’da gösterilen form-8’e uygun yapı denetleme defterini şantiyede muhafaza etmek, bu defterin ilgili bölümünü ve yapı denetim kuruluşunca düzenlenen diğer tutanak ile belgeleri imzalamakla yükümlüdür (Yapı Denetim Uygulama Yönetmeliği, Madde 9/3).

Yapı müteahhidi ve onu temsilen görevlendirilen şantiye şefi, yapım işlerindeki kusurlardan dolayı müteselsilen sorumludur. (Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği, Madde 9/5)

İnşaatla herhangi bir imalata başlamadan en az bir gün önce, yapılacak imalatı yapı denetim kuruluşuna haber verilmemesi halinde işin denetimsiz ilerlemesinden doğabilecek her türlü sorumluluk yapı müteahhidine ve onu temsilen görevlendirilen şantiye şefine aittir. (Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği, Madde 9/6)

İşveren adına hareket eden, işin ve işyerinin yönetiminde görev alan işveren vekilleri, İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun uygulanması bakımından işveren sayılır. (6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu Madde 3/2)

Şantiye şeflerinin yetki sınırları;

Mimar veya mühendis unvanlı şantiye şeflerinin aynı anda üslenebileceği işlerin toplamı 30.000 m²’yi geçemez. Ancak yapım işinin tek ruhsata bağlı veya toplu yapı niteliğinde olması halinde 30.000 m²’yi geçmeme şartı aranmaz.

Şantiye şefi, görev yaptığı ilin sınırları dışında başka bir ilde görev üstlenemez ve yönetmelikte belirtilen toplam m² sınırları aşılmamak kaydıyla aynı anda en fazla beş ayrı yapım işinin şantiye şefliğini üstlenebilir. Şantiye şefleri, üstlenmiş olduğu m² ve sayı sınırı doldurmaları halinde inşaat yapı izini almaya kadar başka bir şantiye şefliği üstlenilemez (Yapı Müteahhitlerinin Kayıtları İle Şantiye Şefleri Ve Yetki Belgeli Ustalar Hakkında Yönetmelik, 2017).

Şantiye şeflerinin karşılaşılabileceği cezai durumlar;

4708 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanması sırasında, yapı denetim kuruluşunun icrai veya ihmali davranışla görevini kötüye kullanan ortakları, yöneticileri, mimar ve mühendisleri, yapı müteahhidi, proje müellifi gerçek kişiler ile laboratuvar görevlileri, 6 aydan 3 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır (4708 sayılı Yapı Den. Hak. Kanun, Mad: 9).

Taksirle bir insanın ölümüne neden olan kişi, 2 yıldan 6 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır (5237 sayılı TCK Madde:85).

İnşaat sektöründe şantiye şefliği uygulamalarında karşılaşılan sorunları belirlemek amacıyla, Çorum il merkezinde bulunan kamu ve özel sektördeki inşaat alanında görev yapan yetkili kişiler/çalışanlar ile görüşülmüştür. Anket çalışması yapılarak şantiyelerde yaşanan sorunların giderilebilmesi için çözümler üretilmesi, şantiye şeflerinin görev ve sorumlulukları ile ilgili mevzuat hakkında bilgiler verilmesi ve yaşanan iş kazalarını önleyecek önerilerde bulunarak çalışanların can güvenliğinin sağlanması için çözüm önerileri belirlenmiştir.

2. Yöntem

2.1. Veri Toplama Yöntemi ve Aracı

Araştırma verilerinin toplanmasında nitel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, müdahale edilmeksizin kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2008).

Veri toplama aracı olarak ankette yararlanılmıştır. Hazırlanan anket iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcıların cinsiyeti, tahsil durumu, hangi sektörde çalıştığı, mesleği ve meslekteki görev süresi gibi demografik bilgilerine ulaşmayı sağlayan sorular sorulmuştur. İkinci bölümde ise inşaat sektöründe şantiye şefliği uygulamalarında karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin beşli likert tipi (Kesinlikle Hayır, Hayır, Fikrim Yok, Evet, Kesinlikle Evet), ikili puanlanan (Evet, Hayır) ve açık uçlu bir soru olmak üzere toplam 15 soruya yer verilmiştir. Anket soruları, Hergüner ve Laptalı Oral'ın "Şantiye Şeflerinin Sorumlulukları" araştırmasından alınarak geliştirilmiştir.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye'de inşaat alanında görev yapan kamu ve özel sektör çalışanları, örneklemini ise Çorum il merkezinde inşaat alanında görev yapan kamu ve özel sektör çalışanları oluşturmaktadır. Kamu sektöründen inşaat alanında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü, Belediyede görev yapan memurlar ile Hitit Üniversitesi Teknik Bilimler MYO İnşaat Bölümünde görev yapan akademisyenler yer almaktadır. Özel sektörden inşaat mühendisleri, mimarlar, müteahhitler ve diğer inşaat sektöründe çalışanlar yer almaktadır. Araştırmada seçkisiz örnekleme yöntemlerinden tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemin seçilmesinin nedeni araştırmayı en iyi temsil edecek kitlenin seçilmesi ve alt evrenlerden birim çekme işlemi basit yansız örnekleme ile gerçekleştirilmesidir. Örneklem, 38 kişi kamudan ve 87 kişi özel sektörden olmak üzere toplam 125 kişiden oluşmaktadır.

Ankete katılan katılımcıların demografik bilgileri aşağıda verilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1

Katılımcıların demografik bilgileri

Sorular	Yanıt Seçenekleri					Toplam
	Erkek (86%-108 kişi)	Kadın (14%-17 kişi)	Fakülte (77%-96 kişi)	Lisansüstü (14%-17 kişi)	Diğer (0%)	
Cinsiyet						100% 125 kişi
Tahsil durumu	Lise (2%-3 kişi)	Yüksekokul (7%-9 kişi)	Fakülte (77%-96 kişi)	Lisansüstü (14%-17 kişi)	Diğer (0%)	100% 125 kişi
Çalışılan sektör	Kamu (30%-38 kişi)	Özel (70%-87 kişi)				100% 125 kişi
Meslek	İnşaat Mühendisi (63%-79 kişi)	Mimar (18%-22 kişi)	Akademisyen Memur (9%-11 kişi)	Müteahhit Esnaf (2%-3 kişi)	Diğer (8%-10 kişi)	100% 125 kişi
Meslekteki yıl	1-5 yıl (34%-42 kişi)	6-10 yıl (25%-31 kişi)	11-15 yıl (15%-19 kişi)	16-20 yıl (8%-10 kişi)	20 yıl ve üstü (18%-23 kişi)	100% 125 kişi

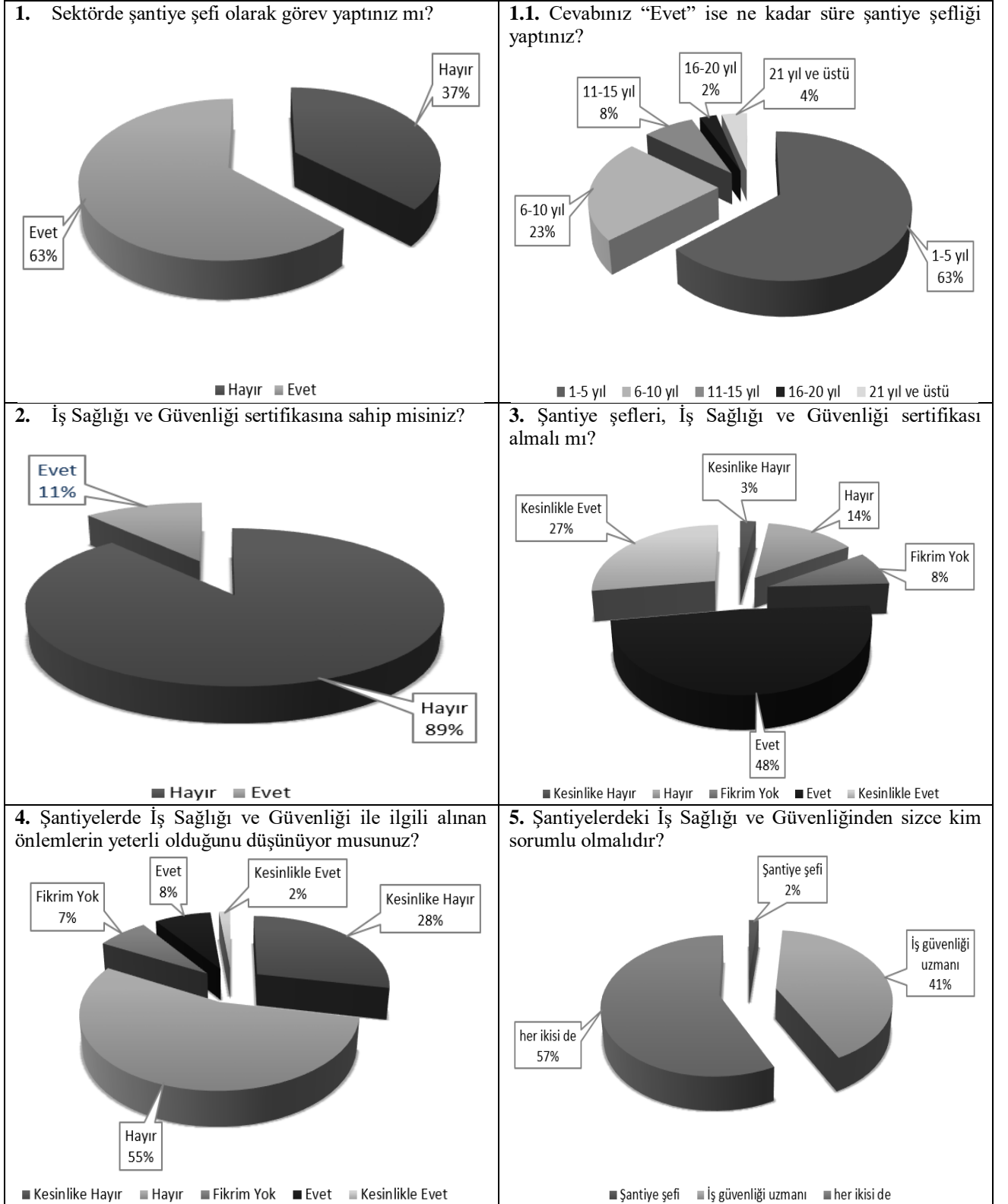
- Ankete katılan katılımcıların %86'sı erkek, %14'ü kadındır.
- Katılımcıların %14'ü lisansüstü, %77'si fakülte, %7'si yüksekokul, %2'si lise mezunudur. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun fakülte mezunu olduğu görülmektedir.
- Ankete katılanların %70'i özel sektör, %30'u kamu çalışanıdır.
- Katılımcıların %63'ü inşaat mühendisi, %18'i mimar, %9'u akademisyen ve memur, %2'si müteahhit ve esnaf, %8'i diğer meslek grubu çalışanlarıdır. Görüldüğü üzere, ankete farklı meslek mensupları katılmıştır.
- Katılımcıların %34'ü 1-5 yıl, %25'i 6-10 yıl, %15'i 11-15 yıl, %8'i 16-20 yıl ve %18'i 20 yıl ve üstü tecrübeye sahiptir.

2.3. Verilerin Çözümlemesi

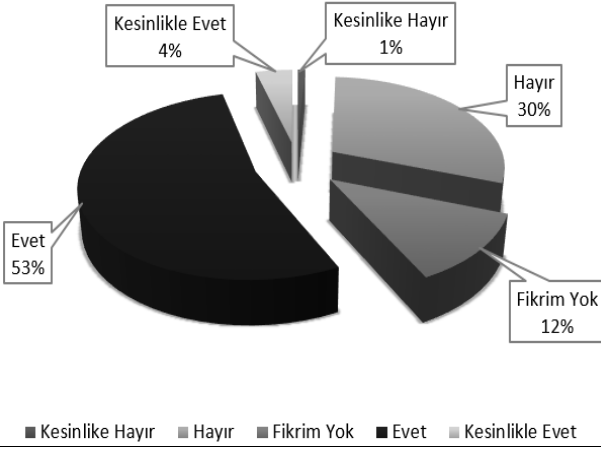
Ankete yer alan 14 soru için katılımcılar tarafından verilen cevaplar ile istatistiksel olarak değerlendirilmiş ve Microsoft Excel 2010 programında oluşturulan grafikler halinde sunulmuştur. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır. Ortaya çıkan temaların ilişkilendirilmesi, anlamlandırılması ve ileriye yönelik tahminlerde bulunulması da, araştırmacının yapacağı yorumların boyutları arasında yer alabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). İnşaat sektöründe şantiye şefliği uygulamalarında karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri anket sonuçları kapsamında teorik ve pratik olmak üzere belirlenmiştir.

3. Bulgular

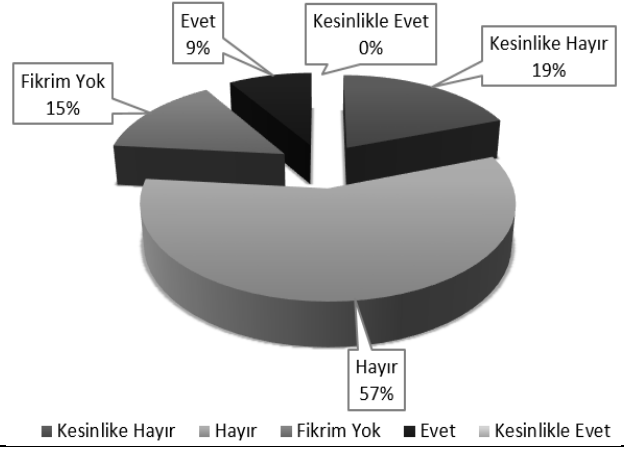
İnşaat Sektöründe Şantiye Şefliği Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerilerinin Belirlenmesi

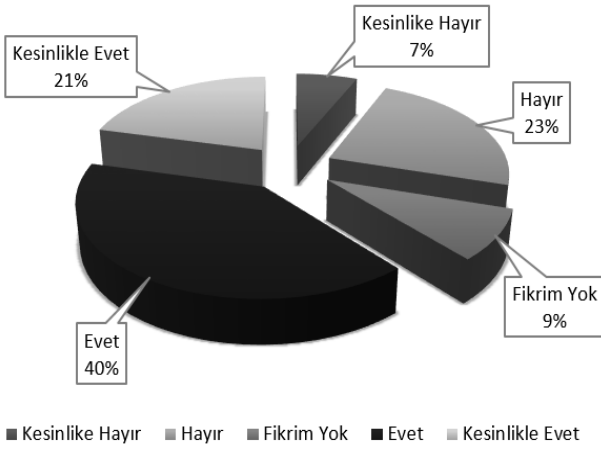
6. Şantiye şeflerinin görev ve sorumlulukları ile ilgili yürürlükte yer alan yasal mevzuatlar hakkında yeterli bilgiye sahip misiniz?

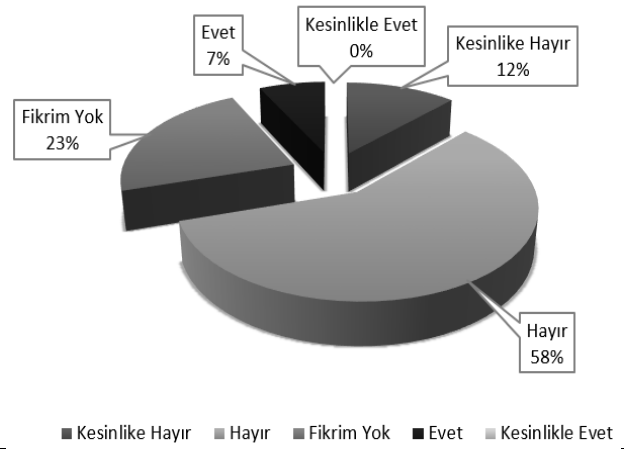
7. Şantiyelerde görev yapan yeni mezun şantiye şeflerini yeterli buluyor musunuz?

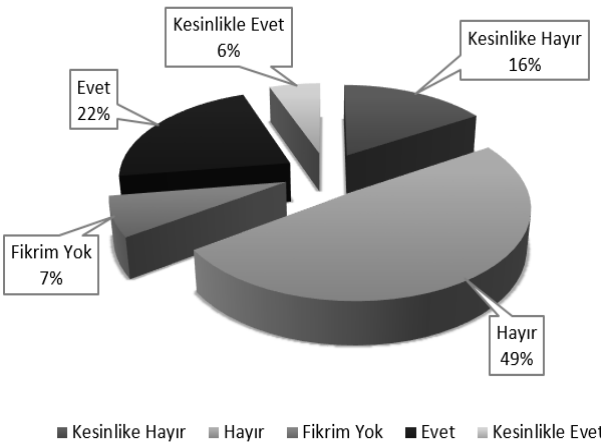
8. Şantiye şefi olan veya olmak isteyen inşaat mühendisi veya mimarlara yetkili bir kurum tarafından şantiye şefliği eğitimi verilerek ve yapılacak sınav sonucunda başarılı olanlara bu yetkinin verilmesini uygun bulur musunuz?

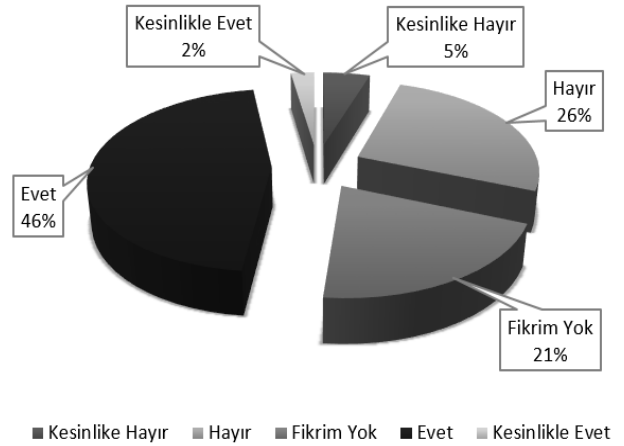
9. Yasal mevzuatlara göre kapsamlı ve ağır müeyyidelere tabi olan şantiye şefleri, bu müeyyidelerden korunabilecek yetki ve donanıma sahip midir?

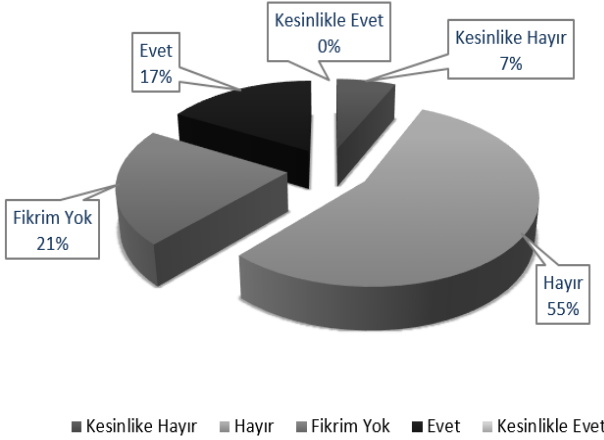
10. Şantiye şeflerinin yaşadığı sorunları ilgili oda ve sendikaların çözülebileceğini düşünüyor musunuz?

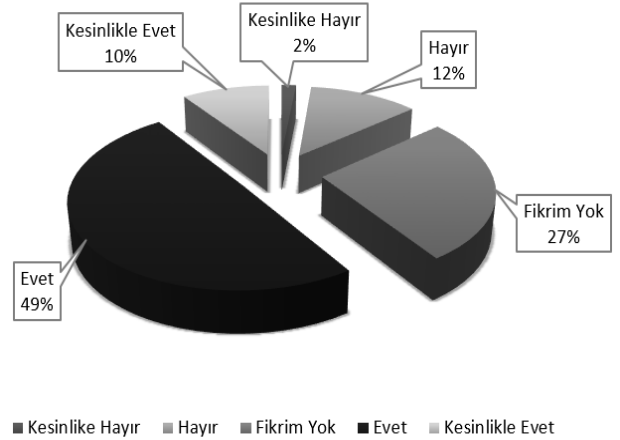
11. Şantiye şefleri şantiyelerde yaşanan eksiklikleri, önlem ve önerileri belirleyerek yapı müteahhidine bildiriyor mu?

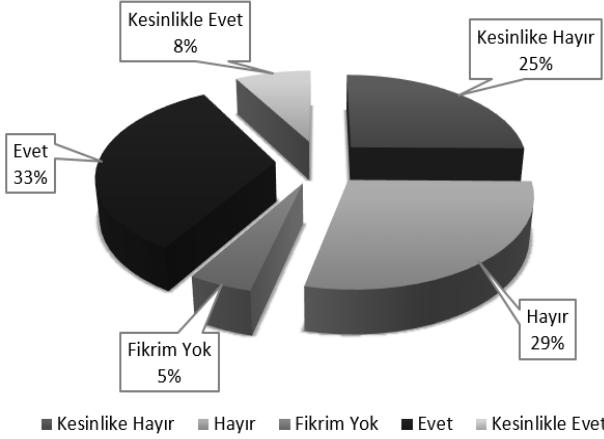
11.1. Cevabınız “Evet” ise bu durumda Mütahhit gerekli önlemleri alarak sorunları gideriyor mu?

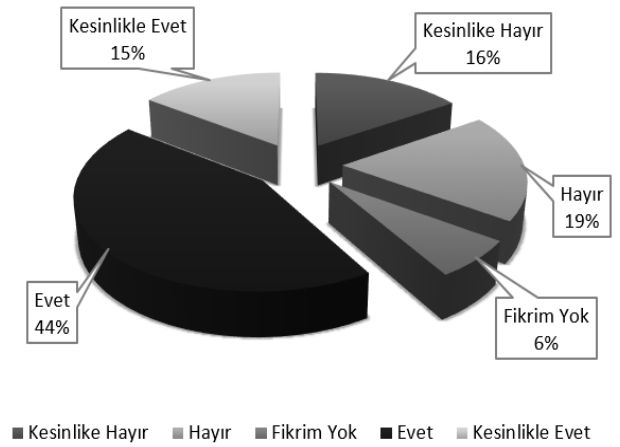
12. Şantiyelerde, inşaat ve tesisat işlerinde yetki belgesi olmayan usta çalıştırılıyor mu?

13. Yeterli sayıda şantiye şefi olmayan yerleşim bölgelerinde alternatif olmaları açısından nitelikli ve deneyimli inşaat teknikerlerinin şantiye şefi olarak görev yapmasını uygun bulur musunuz?

14. İnşaat teknikerlerine belirli görev ve sorumluluklar vererek yetkilendirmek şartıyla şantiyelerde bulundurma zorunluluğu getirilmesini ister misiniz?

15. İnşaat sektöründeki şantiye şefliği uygulamalarında karşılaşılan sorunların çözülebilmesi ve yaşanan iş kazalarının önlenmesi için tespit ve önerileriniz nelerdir?

Çorum il merkezinde bulunan kamu ve özel sektörde inşaat alanında görev yapan inşaat mühendisleri, mimarlar, deneyimli şantiye şefleri, müteahhitler, memurlar ve Hitit Üniversitesi Teknik Bilimler MYO İnşaat Bölümünde görev yapan akademisyenlerin görüş ve önerileri Tablo 2’de özetlenmiştir.

Tablo 2

Katılımcıların önerileri

1. İmalat, iş sağlığı ve güvenliği konularında yüklenici, şantiye şefi, teknik personel ve işçilere eğitim verilmeli
2. Şantiye şefleri için belirli bir süre deneyim şartı konulmalı, şantiye şefi sürekli sahada olmalı
3. Şantiye şefliği ücretleri artırılarak, şantiye şeflerinin sadece şefliğini yaptığı inşaatları kontrol etmesi sağlanmalı
4. İş güvenliği sisteminin etkinliği artırılmalı, görev tanımı ve sınırları net olarak belirlenmeli
5. Şantiyelerde iş yetiştirmek için çalışmalarda acele edilmemeli, iş planına uyulmalı ve iş güvenliği malzemeleri eksik olmamalı
6. İş kazalarının önlenmesi için ilgili idarelerin yönetmelikleri masa başında değil de sektörün sorunlarını görerek uygulamalı, mesleki yeterlilik mutlaka denetlenmeli ve takip edilmeli
7. Şantiyelerde inşaat teknikerleri bulundurma zorunluluğu getirilerek aktif bir şekilde değerlendirilmeli
8. Maaşını müteahhidin verdiği şantiye şefinin başarılı olması mümkün değildir. Bunun için bağımsız müşavir firmalar kurulup daha ciddi denetimler yapılmalı

Çalışma kapsamında, yapılan anket çalışması değerlendirilerek Tablo 3'te verilen bulgular elde edilmiştir.

Tablo 3

Çalışma kapsamında anket çalışması sonucunda elde edilen bulgular

1. Katılımcıların sektörde şantiye şefi olarak %63'ü görev yaparken, %37'si şantiye şefi olarak görev yapmamıştır. Şantiye şefi olarak görev yapan katılımcıların %63'ü 1-5 yıl, %23'ü 6-10 yıl, %8'i 11-15 yıl, %2'si 16-20 yıl, %4'ü ise 21 yıl ve üstü süre ile görev yapmıştır.
2. Katılımcıların iş sağlığı ve güvenliği sertifikasına %11'i sahipken, %89'u sahip değildir. Ancak katılımcıların %75'i şantiye şeflerinin iş sağlığı ve güvenliği sertifikasını almasını önermektedir.
3. Şantiyelerde iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili alınan önlemler için katılımcıların %10'u yeterli olduğunu, %7'si fikri olmadığını, %83'ü ise yeterli olmadığını düşünmektedir.
4. İş sağlığı ve güvenliğinden katılımcıların %41'i sadece iş güvenliği uzmanının, %2'si şantiye şefinin, %57'si de hem şantiye hem de iş güvenliği uzmanının sorumlu olması gerektiğini savunmaktadır.
5. Katılımcıların %57'si şantiye şeflerinin görev ve sorumlulukları ile ilgili yürürlükte yer alan yasal mevzuatlar hakkında yeterli bilgiye sahipken, %43'ü yeterli bilgiye sahip değildir.
6. Katılımcıların %76'sı şantiyelerde görev yapan yeni mezun şantiye şeflerini yeterli bulmazken, %15'i fikri olmadığını, %9'u ise yeterli bulmaktadır.
7. Katılımcıların %61'i şantiye şefi olan veya olmak isteyen inşaat mühendisi veya mimarlara yetkili bir kurum tarafından şantiye şefliği eğitimi verilerek ve yapılacak sınav sonucunda başarılı olanlara bu yetkinin verilmesini uygun bulurken, %9'u fikri olmadığını, %30'u ise gerekli görmediğini belirtmiştir.
8. Katılımcıların %70'i yasal mevzuatlara göre kapsamlı ve ağır müeyyidelere tabi olan şantiye şeflerinin bu müeyyidelere korunabilecek yetki ve donanımına sahip olmadıklarını savunurken, %23'ü fikri olmadığını, %7'si ise sahip olduklarını belirtmişlerdir.
9. Katılımcıların %65'i şantiye şeflerinin yaşadığı sorunları ilgili oda ve sendikaların çözemeyeceği, %7'si fikri olmadığını, %28'i ise çözebileceğine inandıkları görülmüştür.
10. Katılımcıların %48'i şantiye şeflerinin şantiyelerde yaşanan eksiklikleri, önlem ve önerileri belirleyerek yapı müteahhidine bildirdiğini, %21'i fikri olmadığını, %31'i ise bildirmediklerini belirtmişlerdir. Şantiye şefleri şantiyelerde yaşanan eksiklikleri, önlem ve önerileri belirleyerek yapı müteahhidine bildiriyor diyen katılımcıların %62'si müteahhitlerin gerekli önlemleri almadıklarını öne sürmüşlerdir.
11. Katılımcıların %59'u şantiyelerde, inşaat ve tesisat işlerinde yetki belgesi olmayan usta çalıştırıldığını, %27'si fikri olmadığını, %14'ü ise çalıştırılmadığını belirtmişlerdir.
12. Katılımcıların %41'i yeterli sayıda şantiye şefi olmayan yerleşim bölgelerinde alternatif olmaları açısından nitelikli ve deneyimli inşaat teknikerlerinin şantiye şefi olarak görev yapmasını uygun bulurken, %5'i fikri olmadığını, %54'ü ise uygun bulmadığını belirtmişlerdir. Ancak katılımcıların %59'u inşaat teknikerlerine belirli görev ve sorumluluklar vererek yetkilendirmek şartıyla şantiyelerde bulundurma zorunluluğu getirilmesini istediği, %6'sı fikri olmadığını, %35'inin ise istemediği belirlenmiştir.

3. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada, inşaat sektöründeki şantiye şefliği uygulamalarında karşılaşılan sorunların incelemesi ve şantiyelerde yaşanan bu sorunların giderilebilmesi için çözümler üretilmesi, şantiye şeflerinin görev ve sorumlulukları ile ilgili mevzuat hakkında bilgiler verilmesi ve yaşanan iş kazalarını önleyecek önerilerde bulunarak çalışanların can güvenliğinin sağlanması amaçlanmıştır.

Çalışma kapsamında, Çorum il merkezinde bulunan kamu ve özel sektörde inşaat alanında görev yapan inşaat mühendisleri, mimarlar, deneyimli şantiye şefleri, müteahhitler, memurlar ve Hitit Üniversitesi Teknik Bilimler MYO İnşaat Bölümünde görev yapan akademisyenler olmak üzere toplam 125 katılımcı ile anket çalışmaları yapılarak çözüm önerileri belirlenmiştir.

Çalışma kapsamında, yapılan anket çalışması değerlendirilerek aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

- Şantiye şefi olarak görev yapan inşaat mühendisi ve mimarların önemli bir bölümü yeni mezun ve daha az tecrübeye sahip olduğu belirlenmiştir.
- İş güvenliği sertifikasını katılımcıların çoğunluğu alınması gerektiğini savunurken, yine bu çoğunluğun iş güvenliği sertifikasına sahip olmaması dikkat çekici ve düşündürücüdür.
- İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yeterli önlemlerin alınmadığı tespit edilmiştir. Bu durum iş sağlığı ve güvenliğinin çok ciddi bir sorun olduğunu ve önlemlerin alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. İş planına uygun çalışmalar yapılmalı, iş sağlığı ve güvenliği için gerekli malzemelerde eksik olmamalı, çalışanlar iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uygun çalıştırılmalı ve denetlenmelidir.

- İş sağlığı ve güvenliğinin sağlanabilmesi için şantiyelerde şantiye şefi ve iş güvenliği uzmanının birlikte görev yapması daha uygun ve faydalı olacaktır.
- Şantiye şeflerinin önemli bir bölümü yürürlükte yer alan yasal mevzuatlar hakkında yeterli bilgiye sahip değildir. Bu sebeple şantiye şeflerine görev ve sorumlulukları ile ilgili yasal mevzuatlar hakkında eğitimler Üniversiteler, Meslek Odaları vb. kurumlar tarafından verilmelidir.
- Şantiye şefi olmak için belirli süre deneyim şartı getirilmeli, sınav yapılarak başarılı olanlara bu yetki verilmeli, şantiye şefliği yapanların sadece bu görevi yapmaları sağlanmalı ve ücretleri iyileştirilmelidir.
- Yasal mevzuatlara göre kapsamlı ve ağır müeyyidelere tabi olan şantiye şeflerinin bu müeyyidelerden korunabilecek yetki ve donanımına sahip olmaları sağlanmalıdır.
- İlgili meslek odaları ve sendikaların şantiye şeflerinin yaşadıkları sorunlar ile daha yakından ilgilenmeleri, yaşanan bu sorunları çözmeye yardımcı olmaları gerekmektedir.
- Şantiye şefleri şantiyelerde yaşanan eksiklikleri, önlem ve önerileri yapı müteahhidine bildirmelidir. Bildirmelerine rağmen gerekli önlemler alınmadığında sorumluluk tamamen yapı müteahhidine ait olmalıdır. Ayrıca bağımsız müşavir firmaları kurularak yasal olarak ciddi denetimlerin yapılması bu sorun için önemli bir çözüm sağlayabileceği düşünülmektedir.
- Mesleki yeterlilik belgesi olmayan ustalara şantiyelerde görev verilmemeli ve denetleme yapılmalıdır.
- Şantiye şefliği için inşaat teknikerlerinin deneyim ve tecrübelerine göre kendilerine belirli yasal görev ve sorumluluklar verilebilir. Şantiyelerde sürekli bulundurulabilir. Bu sayede teknik elemanlar hem aktif olarak değerlendirilir hem de şantiyelerde yaşanabilecek sorunlar azaltılarak bu sorunların önüne geçilebilir.

Araştırma sonucunda; şantiye şeflerinin büyük oranda yeni mezun ve yeterli tecrübeye sahip olmadıkları, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yeterli önlemlerin alınmadığı ve yasal mevzuatlar hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları ortaya çıkmıştır. Bu eksikliklerin giderilebilmesi için; öncelikle şantiye şeflerinin yasal mevzuatları öğrenmesi, şantiyelerde deneyimli ve nitelikli şantiye şeflerinin görev alması, iş sağlığı ve güvenliğine önem verilmesi ve denetlenmesi gerekmektedir. Ayrıca şantiye şefi ve iş güvenliği uzmanının şantiyede birlikte görev alması, mesleki yeterlilik belgesi olmayan ustaların şantiyelerde çalıştırılmaması, inşaat teknikerlerinin şantiyelerde sürekli bulundurulması deneyim ve tecrübelerine göre görev ve sorumluluklar verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Araştırmanın kısıtları, inşaat sektöründe şantiye şefliği uygulamalarında karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri Çorum il merkezinde yapılması ve 125 kişiye ulaşılması olmuştur. Gelecek araştırmalar için bu çalışmadan faydalanılacağı düşünülerek Türkiye'deki tüm illeri kapsayacak ve konu ile ilgili tüm paydaşlarının da katılacağı daha kapsamlı bir çalışma önerilmektedir.

Kaynakça

- 4708 sayılı Yapı Denetim Kanunu, 2001. T.C. Resmi Gazete, 4708, 29 Haziran 2001.
- 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu. 2012. T.C. Resmi Gazete, 28339, 30 Haziran 2012.
- Hergüner, M.A. ve Laptalı Oral, E. (2015). Şantiye Şeflerinin Sorumlulukları. Çukurova Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi, 30(1), (ss. 95-104).
- Karasar, N. (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemi. (17.Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Özata, R. (2016). Şantiye ve Şantiye Şefliği. TMMOB EMO Ankara Şubesi Haber Bülteni. (s.23).
- Türk Ceza Kanunu., 2004. T.C. Resmi Gazete, 25611, 12 Ekim 2004. (s. 8988). Madde 85.
- Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği. (2008). T.C. Resmi Gazete, 26778, 5 Şubat 2008.
- Yapı Müteahhitlerinin Kayıtları İle Şantiye Şefleri Ve Yetki Belgeli Ustalar Hakkında Yönetmelik (2017). T.C. Resmi Gazete, 30137, 28 Temmuz 2017.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. (10.Basım). Ankara: Seçkin Yayınları.